

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F.J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 270. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg10-shoot-idm140342680035200/facsimile.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

MORALSKÉ TÅNKER

- nede. – *Maximer*, Grundsætninger. – *Attributa*, af lat. attributum, Egenskab. – *Aristoteles*, i sin Poetik, som behandler Tragedien og Eposet. – *ex. gr.*, lat. exempli gratia, for Eksempel. – *høist*, især. – *promitteret sig*, gjort sig Haab om. – *derudover*, af den Grund. – *Actina Theatri*, lat. Teatrets Sjæl. – *Skjønsomhed*, Forstandighed, Dømmekraft. – *Artificium*, lat. Kunst, Færdighed.
- S. 57. *Theofrast* (ca. 371 – ca. 287 f. Kr.), græsk Filosof og Forfatter, hvis »Karakterer« er en Samling satiriske Typeskildringer. – *Philosophorum præcepta*, lat. Filosofers Forskrifter. – *Daarligheder*, Daarskaber. – *Øyenskalk*, Hykler. – *Tartuf*, den hykleriske Hovedperson i Molières Karakterkomedie af samme Navn (1664). – *Festin de Pierre* (Stengildet). Molières Karakterkomedie benævnes nu oftest Don Juan (1665). Ved Gæstebudet hos den myrdede Svigerfaders Aand, Stengæsten, opsluges den troløse Don Juan af Helvedes Flamme. – *Stadsmand*, Statsmand. – *Extremitet*, Yderlighed. – *Helte-Historie*. Adskillige store Heltes sammenlignede Historier I-II (1739) er planlagt efter den græske Forfatter *Plutark's* (ca. 46 – 120) Parallelle Levnedbeskrivelser. Se Bind VIII. – *distingvere*, adskille.
- S. 58. *Apparens*, Ydre. – *succederet*, lykkedes. – *Axioma*, gr. egl. Værdi, indlysende Faastand. – *opkaage*, opkøge. – *Oratores*, lat. Talere. – *Decouverter*, Opdagelser. – *confunderes*, forveksles. – *quintessentierede*, raffinerede, skarpsindige. – *heller*, snarere. – *Bayle*, se Indl. – *L'Esprit*. Jacques Esprit's (1611–78) *La Fausseté des vertus humaines* (1678). – *Hofmod*, Hovmod. – *Hospitaler*, Fattighuse. – *Besyderligen*, især. – *Autor til ... Fabel om Bierne*. Den engelske Moralfilosof Bernard Mandeville (o. 1670–1733), der 1714 udgav *The Fabel of the Bees, or Private Vices Public Benefits*. – *plaidere for*, forsvarer.
- S. 59. *Republique*, Stat. – *Proprietarius*, Ejer af større Landejendom. – *finder sin Regning*, ser sin Fordel. – *Seneca* (ca. 4 f. Kr. – 65 e. Kr.), romersk Filosof og Forfatter. Stedet her (*De beneficiis* 6, 38, 2–3) har delvis dannet Grundlag for den forudgaaende Passage: »Hvem har ikke Profit af en andens Skade? Soldaten ønsker Krig; Dyrtid giver Landmanden nyt Mod; Sagførereren trakter efter Fortjeneste ved saa mange Processer som muligt; for Lægerne er et Aar fuldt af Sygdom en Kilde til Velstand; hvis Husene ikke tog Skade ved Ild og Uvejr, vilde Haandværkerens Virksomhed ligge stille«. – *Caroli 8. Billedet*. Karl 8.'s Billedet (1470–98). – *Frantzoser*, »den franske Syge«, Syfilis. – *Beroalde de Verville* (1558–o. 1612), fransk Filosof og Matematiker, Forfatter til en Bog om at komme frem i Verden, *Moyen de parvenir* (1595; oftere optrykt). Holberg citerer